

E 143/11

ZWINGLI 67 TÉTELE

AZ EREDETI SZÖVEGBŐL FORDÍTOTTA
ÉS JELEN ALAKJÁBAN A DEBRECZENI REF. HITANSZAKAI ÖNKÉPZŐ-
TÁRSULAT REFORMÁCIÓI EMLÉKÜNNEPÉLYÉN
AZ 1908. ÉVI OKTÓBER HÓ 31. NAPJÁN

FELOLVASTA

ERDŐS KÁROLY

IV. éves hittanhallgató.

KÜLÖNLENYOMAT

A „KÖZLÖNY“ XXXIX. ÉVFOLYAMÁNAK 3. ÉS 4. SZÁMÁBÓL

L. 1909: 46.

DEBRECEN SZABOLCS-KISVÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA.

1908 — 2805.

ZWINGLI 67 TÉTELE

AZ EREDETI SZÖVEGBŐL FORDÍTOTTA
ÉS JELEN ALAKJÁBAN A DEBRECZENI REF. HITTANSZAKI ÖNKÉPZŐ-
TÁRSULAT REFORMÁCIÓI EMLÉKÜNNEPÉLYÉN
AZ 1908. ÉVI OKTÓBER HÓ 31. NAPJÁN

FELOLVASTA

ERDŐS KÁROLY

IV. éves hittanhallgató.

KÜLÖNLENYOMAT

A „KÖZLÖNY“ XXXIX. ÉVFOLYAMÁNAK 3. ÉS 4. SZÁMÁBÓL

H. 1909: 46

DEBRECEN, 1908.

E 143/11

Mélyen tisztelt Hallgatóság!

Amikor Luther az 1517. esztendőben ama nevezetes október 31-én a wittenbergi vártemplom ajtajára kifüggesztette az ő ismeretes 95 tételét és ezzel megindította szász földön a középkori keresztyén egyház reformálását, már akkor, sőt jóval előbb, t. i. 1516-ban Svájcnak Einsiedeln nevű búcsújáró helyén, Zwingli határozott reformátori szellemű és tartalmú beszédeket tartott, hangsúlyozván mindazt, ami az evangéliom szerint a bűnbocsánatra és a megigazulásra tartozik¹. Külö-

¹ „Még mielőtt a mi vidékünkön bárki is tudott volna valamit a Luther nevééről, én már az 1516. esztendőben elkezdtem hirdetni Krisztus evangéliomát, úgy, hogy valahányszor szószékbe felmentem, mindannyiszor elővettem és egyedül a bibliából kifejtettem azokat az ígéket, amelyeket azon a regelen a misében az evangéliomhoz olvasni kell“.

„Kicsoda fegyverzett fel engem az evangéliom prédikálására és hogy egy egész evangéliomi íratról kapcsolatosan prédikáljak? Luther cselekedte ezt? Hiszen én már elkezdtem az evangéliomot hirdetni, még mielőtt a Luther nevének emlegetését hallottam és azért kezdtem el ezelőtt 10 esztendővel a görög nyelv tanulását, hogy a Krisztus tudományát a maga eredetiségében megtanulhassam. Hogy mennyiben értem el ezt, ítéljék meg mások, de engemet ám nem Luther tanított; mert még két évig ismeretlen volt előttem a Luther neve azután is, amikor én kizárólagosan a szentíráshoz tartottam magamat“.

(Schuler—Schulthess, Zwingli's Werke I. Band. p. 253—254.)

nösen kikelt a bűnbocsátó levelek, búcsú és képtisztelet ellen.

Zürichbe 1519-ben hívatván meg lelkészül, itt a bibliát szabadon magyarázta, a kényszer-bőjtöt elvetette, majd 1522. július 2. napján lelkész-értekezletet hívott össze Einsiedelnbe, hol az evangéliom szabad prédikálását kimondották s a papnőtlenséget elvetették¹.

Midőn Zwingli ily módon, az ő buzgó tevékenységével és tudományával a helvetiai lakosságot öntudatra ébresztette s a határos német földön már egymást érték a vallás ügyét tárgyaló birodalmi gyűlések: ekkor a zürichi városi tanács a felmerült vallási és egyházi kérdések beható megbeszélése, megvitatása és az összhangzatos eljárás megállapítása, valamint az egyértelmű haladás biztosítása céljából vitagyűlést hívott egybe, amelyre 1523. január 29-én mintegy 600–700 ember gyűlt össze, köztük a konstánci püspök képviselői, papok és polgárok is nagy számmal. Az elnök a polgármester volt. Vitatkozás alapjául Zwinglinek már előbb közzétett 67 tétele szolgált, amely 67 tétel szelleme, tartalma, szövege és célja a szentírással annyira egybehangzó s a prófétai és apostoli szózatoknak oly hű

¹ A közösen megállapított és a konstánci püspökhöz terjesztett „Supplicatio“-t az aláírók nevével együtt l. Zwingli Opp. III. 17–25. és v. ö. *Gieseler*, Kirchengeschichte. Bonn 1840. III. B. 1. Abt. p. 150.

visszhangja, hogy azokat nem csupán a helvetiai, hanem általában a középkori egyetemes keresztyén egyház reformációjának, sőt a korunkban is oly igen kívánatos, szükséges és hasznos vallási reformálásnak mintaszerű alapokmányául, igazi reformátori programmúl, harsonaként zúgó kiáltványúl tekinthetjük.

E tételeknek nyilvános megvitatása és védelmezése folyamán, főképen pedig a gyűlés befejezésekor fényesen győzedelmeskedett Zwingli mindennemű római tévelygés és hagyományos ferdeségek felett s a zürichi tanács az ő tanítását és tételeiben körvonalozott irányelveit szabatosaknak, evangéliomi tartalmúaknak és a zürichi reformáció alapjául ismervén el, kimondotta, hogy: „Zwingli Ulrik mester folytassa munkáját és hirdesse, mint eddig, úgy ezután is az evangéliomot és az igaz isteni Írást mindaddig, míg jobb tudomásra nem jut“. (V. ö. *Müller*, *Symbolik*. Erl. u. Leipzig 1896. p. 397.)

Halljuk meg hát a helvét reformáció emez első alaptételeit, melyek is a következők:

Én, Zwingli Ulrik vallást teszek arról, hogy Zürich nagyérdemű városában a theopneüsztosz, azaz az Istentől ihletett Írás alapján ezt a következő 67 tételt és véleményt hirdettem és kijelentem, hogy e nevezett tételekkel védekezem és vitézkedem. És amennyiben e most érintett

Írást nem helyesen érteném: elfogadom a jobb értelmű helyreigazítást, de csakis a mondott Írás alapján.¹

I. Tévednek és Istent szidalmazták mindazok, akik azt mondják, hogy az evangéliom az egyház bizonyágtétele nélkül semmi.

Ján 3³¹ 5³⁹—41 14²⁶ 16¹³ Jer 31³³ Ésa 54¹³ Ján 6⁴⁵ G al 11² 2 Mt 18¹⁹ 1 Ján 4¹² Ján 5⁴⁴ 1Ján 2²⁶ 27

II. Az evangéliom summája az, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus, az Istennek igaz Fia¹, az Ő mennyei Atyjának akaratát nekünk kijelentette² és ártatlanságával minket a haláltól megszabadított és Istent kiengesztelte³.

¹ Lk 2¹⁴ Ef 1³—12 Ján 10³⁴—36 31^{7k} 35^k 51⁹—26 83^{5kk} 14⁹—11 15¹—8 Fil 2⁶—11 Lk 1³⁵ 3²² Mt 3¹⁷ Mk 1¹¹ ² Mt 5, 6, 7, Ján 5, 6, 14 ³ 1Pét 3¹⁸ 2²¹—24 Róm 3²³—26 Ján 1²⁹ 6⁵¹ 10, Róm 5¹ Kol 1, 2Kor 5

III. Mindazokra nézve tehát, akik voltak, vannak és lesznek¹, az idvesség egyedüli útja Krisztus².

¹ Ef 1 1Kor 15²² Ján 6⁴⁰ 8⁵⁶ Zsid 11³⁹ ² Ján 14⁶ 10⁹ Ef 2¹⁴ Zsid 10¹⁹—22

IV. Aki más ajtót keres vagy mutat, az téved, sőt gyilkosa a lelkeknek és tolvaj.

Ján 10¹ Mt 15¹⁴ 23 2Pét 2, Csel 20²⁹

¹ A római számmal jelzett egyes tételek alatt levő szent-rásbeli bizonyságok voltaképen nem tartoznak az eredeti szöveghez. Zwingli azonban az ezen tételeiről szóló fejtegetései és magyarázatai, t. i. az *Uslegen* folyamán (V. ö. Zwingli's Werke I. 169—404.) álláspontját és meggyőződését a bibliából merített erősségekkel védelmezi és ezen nagyszámú erősségek közül iktattam én minden egyes tétel alá azokat a bibliai helyeket, amelyek az illető gondolatkör megvilágítására szolgálnak.

V. És így mindazok, akik másféle tanokat az evangéliommal egyenlőknek, vagy annál kiválóbbaknak értékelnek, tévednek, nem tudják, mi az evangéliom.

Mt 7²¹ Ján 6³⁸ 5³⁰ Róm 1¹⁶ 6, Ján 1¹⁷ 1Ján 1¹⁰ Ján 3⁶ 14²⁶ 16⁸—9 Mt 12³¹ Péld 21⁴ Gal 5¹⁷ Ján 15¹—5 14¹⁵ Gal 5⁵ Ján 11²⁵ Mt 24⁵

VI. Mert Isten a Jézus Krisztust igérte és rendelte is vezérül és kormányzóul¹ az egész emberi nemzetség számára²,

¹ Fil 2⁹ Ésa 55⁴ Ezék 37²³ 24 Csel 2²⁹—31 ² 1 Móz 3¹⁵ 22¹⁸ Gal 3¹⁶ 1Móz 49¹⁰ Csel 7³⁷

VII. Hogy örök idvessége¹ és Feje² legyen minden hívőnek, akik az Ő teste³, amely azonban holt és semmire sem képes Ő nála nélkül⁴.

¹ Ésa 49⁶ Zsid 7²⁵ Mt 28²⁰ ² Ef 1²⁰ 4¹⁵ 5²³ Kol 1¹⁰ ³ 1 Kor 12¹² ⁴ 1 Kor 15²² Róm 8¹⁰ Ján 15⁵

VIII. Ebből következik egyfelől az, hogy mindazok, akik *ebben* a Főben élnek, tagok¹ és Istennek gyermekei² és ez az egyház, vagyis a szenteknek egyessége,³ Krisztusnak menyasszonya az egyetemes egyház (ecclesia catholica)⁴;

¹ Róm 12⁴ 5 1 Kor 6¹⁵ 12¹²—27 Ef 4¹¹—16 ² Ján 1¹² Gal 3, 4, ³ Mt 16¹⁸ 1 Kor 10⁴ Mt 21⁴² Gal 1¹³ Fil 3⁶ Zsid 12¹⁸—24 Ef 5²⁵ ⁴ 2 Kor 11² Jel 21²

IX. Másfelől az, hogy miképen a test tagjai a fő kormányzása nélkül semmire sem képesek, akképen a Krisztus testében sem tehet senki semmit az ő Feje, Krisztus nélkül.

Ján 15⁴ Csel 17²⁸ Fil 2¹³

X. Valamint az ember eszét veszti, ha a tagjai bármit is a fő nélkül mivel-

nék, erőszakoskodnak, egymást megsebzik és egymásban kárt tesznek: éppen úgy a Krisztus tagjai eszeveszettek, egymás közt dulakodók és önmagukra oktalan rendelkezéseket raknak mindannyiszor, valahányszor bármi tekintetben az ő Fejök, t. i. Krisztus ellen merészelnek cselekedni.

Mt 11²⁸ 23⁴ Csel 15¹⁰

XI. Ebből tehát láthatjuk, hogy az u. n. egyházi férfiaknak az ő fényűzésükről, gazdagságukról, rangjukról, címeikről és törvényeikről szóló hagyományaiból származik minden esztelenség, minthogy azok a Fővel nem egyeznek meg.

XII. Tehát ők nem a Fő érdekében mozgolódnak (mert hiszen Isten kegyelméből vannak, akik ez idő szerint a Főt igyekeznek világosságban tisztelni), hanem azért, hogy már nem hagyják őket esztelenkedni, sőt egyedül a Főnek kellene engedelmeskedniök.

1 Ján 4³ Ésa 55² 3

XIII. Mert mikor Neki engedelmeskedünk, megtanuljuk tisztán és világosan az Isten akaratát, aki az Ő Szentleke által magához vonz és átváltoztat.

Ján 6⁴⁴ 16¹³ Gal 2²⁰ Róm 8⁹

XIV. Annakokáért minden keresztyén ember legfőbb gondját arra fordítsa, hogy mindenütt egyedül a Krisztus evangélioma prédikáltassék.

Mk 16¹⁵ Mt 24²⁴

XV. Mert ennek hívésében van a mi idvességünk és ennek nemhívésében a mi elkárkozásunk, mert a teljes igazság benne világol.

Mk 16¹⁶ Ján 14⁶ 1 Ján 22⁷ Ján 83¹ 33³

XVI. Az evangéliomból tanuljuk meg: hogy az emberek tanításai és rendelkezései az idvességre nézve semmit sem érnek.

Ésa 33¹⁴ Mt 11²⁸ Ján 64⁰ Ésa 55¹ Lk 16¹⁶ Róm 21²
2 Kor 3¹⁷ Ján 66³ Róm 81—5 10⁴ Ésa 29¹³ 14 Mt 15⁸ Mík 6⁸
Jer 10²³ Zsid 13⁹ Mt 9¹⁴—17 Csel 15¹⁰ 11 Ján 15⁵ Kol 2⁸ Jer 17⁵
Lk 16¹⁵ Ján 3⁶ 5Móz 4² 12³² Ésa 55³

a pápáról,

XVII. hogy Krisztus egyedüli örök főpap. Ebből megérthető, hogy akik magukat főpapoknak tartják, azok Krisztus dicsősége és hatalma ellen törekeshetnek, sőt Őt gyalázzák.

Zsolt 110⁴ Mt 22⁴⁴ Zsid 7²¹ 2Thes 2⁴ Mt 23⁹ Róm 12³
Lk 22²⁶ Ján 16¹³ 1Kor 12¹¹ 4¹

a miséről,

XVIII. hogy Krisztus egyszeri önfeláldozása örök, maradandó érvényű és eleget tevő áldozat minden hívő bűnéért; amiből következik, hogy a mise nem áldozat, hanem csak az áldozatra való visszaemlékeztetés — és mintegy jegye annak a váltságnak, amelyet Krisztus irántunk tanúsított.

Zsid 7²⁶ 9¹¹ 12 24—28 Lk 22¹⁹ Mt 26²⁷ 28 Ef 1⁷ Róm 3²⁵ 6⁹
Zsolt 40⁷ Zsid 10¹⁰—18 1Pét 2²⁴ Kol 1²⁰ Zsid 9¹⁴ Mt 26²⁶
Zsid 9¹⁵—17 1 Kor 11²⁷ 10²¹ Ján 6³³ Zsid 13²⁰

a szentek közbenjárásáról,

XIX. hogy Krisztus az egyedüli közbenjáró Isten között és mi közöttünk.

Gal 3¹⁶ 19 20 1Ján 2¹ 2 1Tim 2⁵ 6 Zsid 7²⁴—25 86
Róm 8³⁴

XX. hogy Isten mindent megad nekünk a Krisztus nevében ¹; amiből következik, hogy nekünk Krisztuson kívül soha senki más közbenjáróra nincs szükségünk ².

¹ Ján 15¹⁶ 16²³ Róm 5¹⁵ 17—19 ² Róm 5⁸ 9 Ján 6⁶⁸ 14⁶ 10⁹
Zsid 10⁴⁹—22 Gal 2¹⁶—21 Ján 15⁴ Mt 11²⁸ Ef 1⁷ Ján 3² Csel 4¹²
Mt 15²²—23 Lk 9²⁹—37 Zsid 1¹⁴ Ján 4⁹ 10 Mt 24²⁴ Lk 9⁴⁹ Ján 14¹²
Csel 3⁶—12 Zsolt 81⁹ 10

XXI. hogy ha egymásért a földön könyörgünk, azt olyan módon cselekedjük, hogy bizodalunk legyen az iránt, miszerint nekünk mindent egyedül Krisztus által ad a mennyei Atya.

Mt 18¹⁹ Róm 12⁵ Mt 7⁹—11 Lk 11⁵—9 18¹—8 Mt 6⁷ Ján 4²⁴
Mt 15⁸ Ján 4²³ Mt 6⁶ Ján 16²³ 14¹³ Csel 4¹² Róm 8³² 1Pét 2⁵

a jó cselekedetről,

XXII. hogy Krisztus a mi igazságunk ¹, amiből megértjük, hogy a mi cselekedetünk annyiban jó, amennyiben Krisztusé, de amennyiben a mienk, annyiban nem igaz, sem nem jó ².

¹ 1Kor 1³⁰ Róm 3²¹ 22 ² 1Ján 2¹⁶ 1Móz 8²¹ Ján 15⁴
Jer 10²³ 1Kor 15¹⁰

a papi javakról,

XXIII. hogy Krisztus e világ javait és pompáját megveti; ebből következik, hogy akik az Ő nevében gazdagság után kapkodnak, Őt szerfelett gyalázzák, mivel Őt saját fukarságuk és csalárdságuk palástjául használják.

Ján 13¹⁵ 6¹⁵ Mt 11²⁹ Zak 9⁹ Ján 18³⁷ Róm 2²⁴ 2Thes 2¹¹
1Tim 6⁵ Lk 22^{25k} 1Pét 5² 3

az ételtilalomról,

XXIV. hogy egy keresztyén sincs kötelezve azokra a cselekedetekre, amelyeket Isten nem parancsolt, ha szinte bármikor bármi eledellel él is bárki¹. Ebből azt tanuljuk meg, hogy a sajtra és vajra vonatkozó papi rendelet római hebehurgyaság².

¹ Mt 15⁹ 16 Jer 6²⁰ Mt 23⁴ 28 ² Mk 7¹⁸ 1Kor 8⁸ Kol 2¹⁶
1Tim 4^{1—4} Tit 1¹⁵

ünneplésről és búcsújárásról,

XXV. hogy az idő és a hely van alárendelve a keresztyén embernek, nem pedig az ember a helynek és időnek¹. Ebből azt tanuljuk meg, hogy azok, akik az embereket helyhez és időhöz kötik, a keresztyéneket szabadságuktól fosztják meg².

¹ Mt 12⁶ 8 Mk 2²⁸ Kol 2¹⁶ ² 1Tim 2⁸ 9 Mt 24^{24—26}

csuháról, jegyekről,

XXVI. hogy semmi sem gyűlölete-
sebb Isten előtt, mint a képmuta-
tás, tehát tanuljuk meg, hogy az
emberek előtt való bármi színes-
kedés súlyos képmutatás és go-
noszság. Ilyen fajta dolgok a
csuklyák, a jegyek, pilis [ahogy
Sztárai Mihály nevezte a tonzúrát] és a többi.

Jób 13¹⁶ Mt 24⁵⁰ 23⁵—7 6² Ján 13³⁵ Lk 12¹ Jób 34³⁰

a szerzetrendekről és szektákról,

XXVII. hogy minden keresztyén a
Krisztusnak atyafia és egymás-
nak testvére; senkit tehát e földön
atyának nevezni nem kell. Ezzel
dugába dőlnek a szerzetesrendek,
szekták, csoportosúlatok és más
effélék.

Zsid 2¹¹ Zsolt 22²³ Mt 12⁵⁰ 23⁹ 10 Csel 20²⁸ 30 2Pét
2¹—3 1Kor 1¹³

a papok nősüléséről,

XXVIII. hogy mindaz, amit Isten meg-
engedett, vagy meg nem tiltott,
helyes. tehát a házasság tisztes-
séges minden emberre nézve.

Róm 7⁷ 1Móz 1²⁵ Zsid 13⁴ 1Kor 6⁹

XXIX. hogy mindazok, akiket egy-
házi férfiaknak neveznek, vétkez-
nek, hogyha a házassággal nem
óvják magukat abban az esetben,
ha meggyőződtek arról, hogy Isten

megvonta tőlük azt az adományt,
 hogy tisztaságban éljenek.

Mt 19^{11 12} 1Kor 7⁹ 1Tim 4¹⁻³ 1Kor 7^{1 2 28} Lk 12⁴⁷ Zsid 13⁴
 1Tim 3² Tit 1^{5 6}

a tisztasági fogadalomról,

XXX. hogy akik tisztasági fogadal-
 mat tesznek, balgatagúl és gyer-
 mek módra túlon túl sokra vállal-
 koznak. Akik tehát ilyen fogadal-
 makat tesznek, természetesen a
 jámbor emberekre útnak.

4Móz 6¹³ 1Sám 15²² Jer 17⁵ Ésa 1¹² Gal 2²¹ Róm 14²³
 Lk 9⁶²

az egyházi átokról,

XXXI. hogy egy magános ember sem
 sújthat egyházi átokkal senkit,
 hanem csak az egyház, t. i. azok-
 nak a közössége, akik között az
 egyházi fegyelem méltóképen meg-
 van, egyetemben az őrállóval, azaz
 a lelkipásztorral.

Mt 18¹⁵ 5Móz 17⁶ 1Kor 5^{1-6 9 10} Mt 18¹⁸ 2Kor 2⁵⁻⁸

XXXII. hogy egyedül az közösíthető
 ki, aki nyilvános botrányt okoz.

Mt 18⁶ 1Kor 5 Lk 6²²

a jogtalanúl elidegenített javokról,

XXXIII. hogy a jogtalanúl elidegení-
 tett jószágot nem a templomok-
 nak, zárdáknak, szerzeteseknek,
 papoknak, apácáknak, hanem a
 szegényeknek kell adni, ha az

igazi tulajdonosnak vissza nem adható.

2Móz 22i Ésa 618 Mt 523 24 154—6 2540 Lk 169 10—12 1139
3Móz 58

A hatóságról.

XXXIV. Az ú. n. egyházi hatalmasság pompájának semminemű alapja nincs a Krisztus tanításában,

1Pét 51—3 Lk 2224—26

XXXV. Ámde a világi hatalom ereje és erőssége Krisztus tanításán és tényén nyúgoszik.

Mt 2221 1724kk

XXXVI. Mindaz tehát, amit az ú. n. egyházi állam, mint jogot és jogvédelmet mintegy saját magáénak tüntet fel, a világi hatalom tulajdona, ha ugyan ez keresztyén akar lenni.

Ef 613—17 1Kor 61—7

XXXVII. Ennek tartozik engedelmeskedni is minden keresztyén kivétel nélkül.

Róm 13i 2 Zsid 1317 1Tim 2i 2 1Pét 213—17

XXXVIII. Csakhogy ám ez ne parancsoljon az Isten ellenére.

Csel 529

XXXIX. Annakokáért a világi hatalom minden törvényének egyezni kell az Isten akaratával, tehát védelmeznie kell az elnyomottat, még ha ez nem emelne is panaszt.

Mt 712 2239 Róm 214 15 1Tim 19 10 Róm 133 4 Zsid 1317
1Pét 214

XL. Csakis a világi hatalom végeztethet ki jogosan, ő is csupán azokat, akik

nyilvános megbotránkoztatást okoznak (de ezt Isten haragjának felgerjesztése nélkül tegye), vigyázzván arra, hogy vajjon Isten nem másképen parancsol-é.

Róm 13ⁱ 2Móz 20¹³ Ez 3²¹ 5Móz 13⁵ Mt 5²⁹ 188 9 1Sám 15

XLi. Ha helyes tanácsot és segédelmet nyújt azoknak, akikről majd Isten előtt számot kell adnia, úgy ezek is kötelesek neki életükkel, vagyonukkal segítségül lenni.

Róm 13⁵—7

XLii. De ha hűtelenül és Krisztus parancsa ellenére sáfárkodnék, Isten hírével elmozdítandó.

1Sám 16 1Pét 2²⁰

XLiii. Szóval annak az országa a legjobb és legszilárdabb, aki egyedül Istennel uralkodik, viszont azé a leggonoszabb és legingatabb, aki a saját önkénye szerint cselekszik.

Mt 7²⁵ Lk 6⁴⁹ Ésa 36⁶ 5Móz 32³⁰ Gal 5¹

Az imádságról.

XLiv. Isten igaz imádói lélekben és igazságban hívják Őt segítségül az emberek előtt való minden lárma nélkül.

2Móz 14¹⁵ 1Sám 11³ Mt 6⁷ Ján 4²⁴

XLv. A képmutatók azért művelik az ő cselekedeteiket, hogy az emberek lássák őket. Jutalmukat meg is kapják ugyanazon időben.

Mt 23⁵ 6 Kol 3¹⁶

XLvi. Ebből tehát következik, hogy az áhítat nélkül és bérért való templomi

éneklés, vagyis inkább gajdolás vagy hírvágyból, vagy haszonlesésből történik.

1Kor 14¹⁹ 15 Ám 5²³ Lk 10⁷

A megbotránkoztatásról.

XLVII. Az ember inkább szenvedje el a testi halált, mintsem hogy egy keresztyén embert megbotránkoztasson, vagy megbecstelenítsen.

Mt 18⁶ 7 Róm 14^{2kk} 1Kor 8¹³

XLVIII. Aki együgyűségből vagy tudatlanságból, ok nélkül botránkozik, azt nem szabad beteg, vagy alacsony állapotban hagyni, hanem erősíteni kell őt, hogy ne tartsa bűnnek, ami nem bűn.

1Kor 8^{7—13} Róm 14^{1—3} Gal 2³

XLIX. Nem tudok nagyobb megbotránkoztatást, mint azt, hogy nem engedik a papoknak, hogy feleségük legyen, de megtűrik, hogy pénzért ágyasokat tartsanak. Szégyen, gyalázat.

Tit 16 k

A bűnbocsátásról.

L. Egyedül Isten bocsátja meg a bűnt, egyedül az Ő Fia, a mi Urunk Jézus Krisztus által.

Zsolt 51⁶ Ésa 43^{25—27} 1Ján 4¹⁵ Mt 16 Zsolt 118²² Mt 21⁴² 1Pét 2⁶ 1Kor 3¹¹ Lk 8¹⁰ Mt 25¹ 5²⁰ 16¹⁹ Ef 2 Mt 18^{15—18} Ján 20²² 23 Mk 13³⁷ Lk 4¹⁸ Mk 16¹⁶ Lk 10⁹ Csel 3¹² 16 Róm 5¹⁹

LI. Aki a bűnbocsátást teremtménynek tulajdonítja, elvonja Istentől a tisztességet és annak adja, aki nem Isten. Ez valóságos bálványozás.

Mk2⁵

LII. Annálfogva a gyónás, amely a pap, vagy a felebarátunk előtt történik, nem tekinthető bűnbocsánatnak, hanem tanácskérésnek.

Ján 3¹⁶ Lk 17¹⁴ Róm 10¹³ Jak 5¹⁶ Ján 11⁴⁴

LIII. A kiszabott bűnbánati cselekmények, kivéve az egyházi fegyelmet, emberi hagyományból származnak, nem törlik el a bűnt, csupán másoknak az elrettentésére szabják ki azokat.

Gal 2¹⁶ 2¹

LIV. Krisztus hordozta a mi fájdalmainkat és terhünket. Aki hát a bűnbánati cselekményeknek tulajdonítja azt, ami egyedül Krisztusé, téved és szidalmazza az Istent.

Ésa 53⁵ Ján 12⁹ 6⁵¹

LV. Aki a megtérő ember bármely bűnének megbocsátását megtagadná, az nem Istennek, sem nem Péternek, hanem az ördögnek helyettese volna.

M¹² 12³¹ 32 Lk 12⁹ 10 Zsid 10²⁶ 5Móz 17⁶

LVI. Aki némely bűnt csakis pénzért bocsát meg, az Simonnak és Bálámnak társa és voltaképen az ördög követe.

Csel 8²⁰ 4Móz 22—24 2Pét 2¹⁵

A tisztító tűzről.

LVII. Az igaz szentírás semmit sem tud az ez élet után való tisztító tűzről.

Mt 5²⁵ 26 Lk 12⁵⁸ Mk 11²⁵ Mt 18²³—35 Mk 10³⁰ Lk 16²⁶
Róm 8¹⁸ Ján 3¹⁶ Mt 25³¹—46 2Kor 5¹⁰ Ján 9³⁹ 5²⁴ 1Thes 4¹³—15
1Kor 15²³ 1Pét 3¹⁸ 19 Fil 1²³

LVIII. Az elhunytak felett való ítéletet egyedül az Isten ismeri.

Csel 17 Ján 5²²

LIX. És mennél kevésbé engedte meg nekünk az Isten, hogy arról tudjunk, annál kevésbé kell nekünk merészelnünk azt, hogy arról tudjunk.

Ján 21²⁵ Lk 16²⁹⁻³¹ Mt 23¹³ Lk 11⁵²

LX. Nem helytelenítem, ha az ember a halottakkal törődik és Istenhez fohász-kodik, hogy azok iránt kegyelmet tanúsítson. Ámde arra nézve időt megállapítani (pl. egy halálos bűnre hét esztendő) és haszonért hazudni, nem emberi, hanem ördögi dolog.

Mt 15⁸

A papságról.

LXI. A felszentelésről, amelyet a papok az utóbbi időkben találtak ki, a szentírás semmitsem tud.

Jel 13¹⁶ 14 9 k 2Tim 16

LXII. A szentírás nem is ismer más papokat, mint azokat, kik az Isten ígését hirdetik.

Tit 15—9 Csel 62—5 Fil 3¹⁹

LXIII. Ezek iránt tiszteletadást parancsol, t. i. hogy szükséges ellátásukról gondoskodjanak.

Lk 10⁸ 1Kor 9¹³⁻¹⁵ 1Tim 5¹⁷

A visszaélések megszüntetéséről.

LXIV. Akik tévelygésöket beismerik, azokat nem kell meglakoltatni, hanem

engedni kell, hadd haljanak meg békeségben és azután az egyháznak szánt javukat keresztyénileg kell rendezni.

Róm 14¹⁷ Csel 15

LXV. Akik tévelygésüket beismerni nem akarják, azok majd számolnak az Isten előtt; tehát a testükön nem kell erőszakoskodni, kivéve ha olyan iszonyú módon viselkednének, hogy azt mellőzni nem lehetne.

2Thes 2⁸

LXVI. Minden előljáró buzgón alázza meg magát és egyedül Krisztus keresztyét állítsák fel, ne a pénzes ládát. Vagy elpusztulnak, mert a fejsze a fának gyökerére vettetett.

Péld 19⁵ Mt 3¹⁰

LXVII. Ha valaki értekezni kíván velem a papberről, tizedről, keresztelethen gyermekekről, bérmálásról: készséggel ajánlkozom a feleletre.

Itt ne merészeljen senki se vitatkozni álokoskodással, vagy emberi fortéllyal, hanem járúljon a szentírás-hoz, hogy az legyen a bíró (foras canes! az Írás az Isten lelkét leheli), hogy az igazságot vagy megtaláljuk, vagy, hogyha — amint remélem — megtaláltuk, megtartsuk. Ámen.

Adja Isten, hogy úgy legyen.¹

*

¹ A 67 tételt eredeti svájci német nyelven közli *Schuler—Schulthess*, Zwingli's Werke Zürich 1828 I. B. p. 153—157 és *Niemeyer*, Collectio confessionum in ecclesiis reformatis publicatarum Lips. MDCCCXL. p. 3—13., amely utóbbi helyen

Ime e 67 tömör tételben egész rendszer, határozott reformátori program tárul fel előttünk. Nemcsak egy pont, t. i. a bűnbocsánat gondolata körül mozog ez, mint a Luther 95 tétele, hanem e mellett kiterjed a keresztyén hit- és erkölcsi élet minden mozzanatára.

A legfőbb tekintély e szerint a *szentírás*, amelynek központi tartalma a *Krisztus váltságténye* (1—6). Az *egyház* Krisztus teste, tehát e test minden tagja mindenben a Főnek, Krisztusnak és az Ő evangéliomának tartozik engedelmeskedni (7—16). Kapcsolatosan és egészen időszerűleg, az evangéliom alapján és annak szellemében vannak szövegezve a pápaságra (17), misére (18), szentek közbenjárására (19—21), jó cselekedetekre (22), papi javakra (23), étel-tilalomra (24), bűcsújárásra (25), szerzetesekre (27), papnőtlenségre (28—30), az egyházi fegyelemre (31—32) és a többi hasonló intézményekre (26, 33) vonatkozó tételek. Végül szintén az Írás értelme szerint szól az egyházi (34) és világi ható-

a jobb felől levő lapokon a latin fordítás is olvasható. Én e két szövegkiadást használtam, összehasonlítva még ezt a három művet: a) *Corpus Reformatorum* Vol. LXXXVIII., *Egli-Finsler*, Zwingli's Sämtliche Werke I. B. p. 458—465.; — b) *Müller*, Die Bekenntnisschriften der reformierten Kirche Leipzig 1903 p. 2—6.; c) *Gieseler*, Kirchengeschichte. Bonn 1840. III. B. 1. Abt. p. 153—158. Ezekén kívül a teljes szöveget közzétette a) *Bullinger*, Reformationgeschichte (ed. Hottinger—Vögel) I. p. 86—90.; b) *Böckel*, Die Bekenntnisschriften der evangelisch—reformierten Kirche Leipz. 1847. p. 5—9.; c) *Schaff*, Bibliotheca Symbolica Ecclesiae Universalis. The Creeds of Christendom. Newyork 1878. III. p. 197—207.

ságról (35—43), az imádságról (44—46), a megbotránkoztatásról (47—49), bűnbocsátásról (50—56), tisztító tűzről (57—60), papságról (61—63) és a visszaélések megszüntetéséről (64—67).

Tételeinek részletes kifejtését a zürichi reformátor ugyancsak 1523-ban adta ki.¹

Zwingli nyomdokaiba léptek az egyház reformálásának munkájában a helvét reformáció megannyi nagy alakjai. Nem tanítvány egyikőjük sem, önálló vezér mindenikőjük. Egyik sem követi vakon a másikat, hanem mindenik az Írás alapján, függetlenül, önállóan gondolkozik, ítél, hat, beszél, alkot és munkálkodik az Isten dicsőségére. Munkájokat áldással is koronázta az Úr. És bár az úttörő, nemes, dicső Zwingli a kappeli harcmezőn a Krisztus egyházáért és hőn szeretett hazájáért lángoló lelkesedéssel és önfeláldozó hűséggel, jobb kezében karddal küzdve, keblén meg a bibliát tartva, vértanúként elesett: ámde a szent ügy, a Krisztus evangélioma, a haza szabadsága nem hanyatlott porba, sőt fenségesen diadalmaszkodott Helvetia földjén, a lelkekben, az intézményekben, a közszellemben, a valóságban egyaránt.

Zwingli után jött a másik és a harmadik, jöttek tízen, százan, ezeren, aztán még többen, kiknek száma annyi, mint

¹ V. ö. *Schuler—Schulthess*, Zwingli's Werke I. p. 169—424. *Uslegen*).

az égbolt csillagai és a tengerpart mellett a fövény.

Jöttek, mert küldötte őket az Úr, hogy folytassák és befejezésre segítsék a próféták és apostolok által megkezdett munkát.

Így jött és ily megbízásból lobogtatta az evangéliom fényes szövétnekét Helvetia téerein és onnan kiáradólag az egész föld kerekén a nagyok és dicsők közt is amaz első, t. i. *Kálvin*, akinek négyszázados születési évfordulója kegyeletes megülséhez épen most készülünk.

Igen; a Zwingli által elfogadott mozdíthatatlan fundamentomon, a Krisztus evangéliomán épült fel dicső Kálvinunk rendszere is. És midőn mi ma, Zwingli tételeinek felújításával egyfelől hitünk alapigazságait hangsúlyozzuk, másfelől az alapvető, úttörő reformátorról a betetőző, célhoz vezérlő nagy reformátorra is tekintünk, hogy így lelkiképen mintegy elibénk varázsolva hitünk, egyházunk hős bajnokait, példájokból okulást, céltudatos törekvést és lelkesedést merítsünk. Mert ezek a példaképek nem kevesebbbről, mint arról tesznek tanúbizonyságot, hogy

1. a Krisztus egyházáért és az evangéliom győzedelméért küzdeni a legnemesebb keresztyéni hivatás és Istentől rendelt kötelesség, melynek teljesítése nyomán áldás, boldogság, dicsőség fakad a lelki világban; és hogy

2. az anyaföld, a haza, a szabadság szeretete keblünkbe oltott honfiúi szent, magasztos és elidegeníthetetlen örökségünk, amelynek védelméért még életünk sem drága, csakhogy épségben es szeplőtelenül őrizhessük meg a késői unokák számára a hazát, meg a szabadságot.

Ezért lelkesedem én a reformátorokért és ezért hívlak fel titeket is pályatársaim, hogy, mint Krisztusnak hivatott vitézei, vegyétek fel az Istennek minden fegyverét, öltözzétek fel az igazságnak mellvasát és vegyétek fel a hitnek paizsát, meg az idvesség sisakját és a léleknek kardját, amely az Isten beszéde, hogy megállhassatok a sátán minden ravaszágával szemben, viaskodhassatok ez élet sötétségének világbírói és a gonoszság lelkei ellen és mindeneket elvégezvén, elnyerhessétek a dicsőség pálmáját az Úrtól, akinek legyen örök dicsőség! (Ef 6:11 kk.)

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR

13245 /1958